

SAOPŠTENJE SA ZAVRŠNE KONFERENCIJE UCLSC PROJEKTA ODRŽANOG U SLOVENIJI

DATUM ODRŽAVANJA: 14 FEBRUAR 2022.

MESTO ODRŽAVANJA: Ljubljana, Slovenija

Милена Јанковић

ИЗЛАГАЊЕ НА ЗАВРШНОЈ КОНФЕРЕНЦИЈИ УЧЕСНИКА У ПРОЈЕКТУ

Поштована госпођо Перко, поштовани господине Кристоф, уважени професоре и сви присутни,

Окупили смо се да сумирамо резултате наше заједничке Кампања која се одвијала на годишњицу проглашења Европске повеље о људским правима 2020.године Конвенције из Палерма из 2000. године посебно њеног посебног Протокола за спречавање, сузбијање и кажњавање трговине људима, посебно женама и децом.

Циљ овог заједничког међународног пројекта је подизање свести о немоћи изгубљене и покрадене деце, са освртом на кршење њихових људских права, без обзира на државу, државно уређење или епоху.

Прво желим да изразим захвалност нашим партнери у овом међународном пројекту који су остварили уједињење невладиних организација из Словеније, Немачке и Србије у напору да се проблем трговине децом третира свеобухватно, како са становишта времена у којим се то

дешавало, тако да наше бебе, наша деца, наши одрасли суграђани, од колевки па до дубоке старости, на њих смо усмерили пажњу јавности и доносиоца одлука.

Затим са становишта држава осветлили смо проблем као да оне и немају границе, као и што треба да буду уједињене у напорима за сузбијање трговине људским бићима.

Са становишта политичког режима настојали смо да проблем износимо по научним принципима и стандардима који важе за борбу против трговине људима и сваке врсте експлоатације и указали смо на одговорност актера јавне политике у нашим државама и у целом Свету, за појаве точрисуња повреда људских прав децеи свих категорија које су у историји биле обесправљене.

Посебно дајем комплименте нашем братском удружењу из Словеније, „Завод Самостојен си“ који су били и остали сјајан носилац овог Пројекта и без чијих савета и кординације координације не би смо успели на пројекту. Невладина организација са великим искуством у области грађанског ангажовања и иницијативе на решавању питања украдене деце миграната.

На наше велиоко задовољство они ће бити задужени и да упуте заједничко саопштење Европској унији о ефектима и утицају наше кампање на унапређење односа државних инстиуција према жртвама трговине људима и предузимање мера за њихову превенцију.

Немачка учествује са пројектом „Гераубте Киндер – Вергесен опфер“, који се бави питањем деце покрадене током Другог светског рата и организује сусрете деце жртава савремених ратова и људи који су покрадени као деца током Другог светског рата. Достигнућа овог заједничког пројекта требало би да допринесу борби против трговине људима.

А сада дозволите да вам представим нашу Кампању који се бави питањем украдене новорођенчади из породилишта у Србији и на Запаном Балкану:

Приликом осмишљавања кампање користили смо стратегију која је виђена у изборној кампањи Барака Обаме. Садржала је само два елемента: 1. Питање публици: „Кога чекамо да нешто промени?“ и 2. Основну поруку која подстиче грађанане да нешто учине: „Ми смо у ствари они на које чекамо. Ми сами представљамо промену којој тежимо.“

Наша Кампања је започета и завршена са једним јединим питањем: „Да ли заиста чујеш плач?“. У току кампање инсистирали смо на речи „заиста“ како би се стални понављањем у говорима и публикацијама пробудила савест доносиоца одлука и актера јавне политике.

Овако емотивно снажна порука јавности је у току Кампање појачавана са активностима на уличним перформансама: визуелним и звучним ефектима који опонашају патње и плач као најдирљивију последицу патње новорођенчади; приче жртава; професионални глумаци и шира јавност, прикупљање близу стотину „Поруке Еевропској Унији“ од стране учесника, стварање трајног уметничког дела које вечито подсећа јавност и грађанска иницијатива за измену законодавства.

Приликом Кампање користили смо међународне приручнике за обуку полиције и криминалистичких инспектора који се баве овом врстом криминала, извлачи на видело поражавајуће чињенице. У поређењу са трговином оружјем или дрогом, евидентно је да је трговина људима исплативија. У приручнику стоји: „Тражите новац и пратите га и одвешће вас до трговаца људима...“, или „Трговина људима је високо профитабилан злочин, са ниским ризиком и благим казнама“. Знајући ово, губимо речи.

Српски пројекат „Чујете ли бебе како плачу?“ бави се крађом новорођенчади из породилишта у Србији. Први случајеви несталих беба у Србији десили су се шездесетих година прошлог века, али већина случајева датира из 1970-их и 1980-их година. Према речима родитеља, од 1960-их година па надаље, новорођенчад се краде након што су под сумњивим околностима проглашена мртва, без достављања умрлица или друге пропратне документације.

Они сумњају да су им новорођенчад украдена одмах по рођењу и продата богатим паровима у Европи и свету, јер су без образложења и потврде лекара проглашени мртвима.

Ово кривично дело представља повреду основног људског права – права на живот. Новорођенчад су најугроженија група људи и најугроженија група деце.

Родитељи-жртве сматрају да држава мора да има свеобухватну стратегију за спречавање трговине и сексуалне експлоатације деце и експлоатације породиља. У мери у којој је ова штетна појава настала као последица неправилног понашања бирократије, она мора бити законски отклоњена. Трговина људима у комбинацији са корупцијом отежава борбу против ове врсте криминала. Имајући у виду да су грађанска права и основне људске слободе важније од аката бирократије, потребно је успоставити принцип једнаког кажњавања за све. Стратешки циљ је унапређење националног механизма за идентификацију, помоћ и заштиту жртава. Надлежним институцијама достављен је и предлог који је израдио правни тим којим се тражи измена закона. У предлогу се наводи да се законом морају регулисати сви садашњи и будући услови како никоме и не падне на памет да почини неко противзаконито дело или да наведе родитеље да посумњају да су им деца киднапована и/или продата по рођењу. Скупштина Србије усвојила је 29. фебруара 2020. године Закон о несталим бебама, првобитно назван „Закон о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за које се сумња да су нестала из породилишта у Републици Србији“. Закон треба да омогући да истина о несталој деци изађе на видело.

На крају, не можемо а да се не запитамо како је могуће да постоји таква зла пракса, као што је трговина људима? Шта то говори о нашој цивилизацији, друштву, напретку, човечанству и нама као људима уопште?

Све полицијске снаге, државе, закони, друштва и појединци широм света боре се против трговине људима.

Удружење несталих беба Београда је основано 2018. године. Удружење је основано са циљем да ради као регулаторна агенција цивилног друштва и основано је да предлаже доношење закона, подзаконских аката и владавине права. Председница Удружења „Нестале бебе Београда“ Милена Јанковић је жена, мајка која је прошла кроз све страхоте које мајка може да доживи у породилишту. То јој је дало снагу да настави борбу за истину. Као правник и неко ко познаје право, оснивање удружења је била логична последица наставка борбе за истину.

У почетку су госпођа Јанковић и њени пратиоци били само на улици. Али тада су можда чули слоган господина Барака Обаме:

„Неће бити промене (у понашању институција) ако чекамо неког другог или неко друго време. Ми смо заправо ти које чекамо. Ми сами представљамо промену којој тежимо. рекао је Барак Обама.гђа. Јанковић је одлучио да направи Удружење и да своју борбу настави кроз институције.

Својим радом активно доприноси захтевима других родитеља у потрази за њиховом несталом и отетом децом, као и децом која траже своје биолошке родитеље.

Народна скупштина Србије усвојила је 29. фебруара Закон о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за које се сумња да су нестала из породилишта у Србији.

Циљ овог закона је да се утврде чињенице на основу којих се може утврдити истина о статусу ове деце на основу изведених доказа и података прикупљених у судским поступцима од државних и других органа, родитеља и других лица.

Поступак се покреће тако што предлагач подноси суду предлог за утврђивање чињеничног стања новорођеног детета за које се сумња да је нестало из породилишта у Србији.

Предлог може поднети родитељ новорођеног детета. Ако ниједан родитељ није жив, поступак могу покренути брат, сестра, деда или бака несталог новорођеног детета.

Предлог за утврђивање чињеничног стања новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породилишта у Србији може поднети и Заштитник грађана, у име овлашћеног предлагача. Могуће је и поновно отварање поступка у случају да се открију нове чињенице и докази. Законом је предвиђено да Влада формира Комисију за прикупљање чињеница о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породилишта у Србији.

Основни циљ пројекта је подизање свести шире јавности о угрожености и беспомоћности покрадене деце.

Једна од жртава ових страшних догађаја у болницама је и председница нашег удружења, која се годинама бори да пронађе своје нестало дете за које чврсто сумња да је украдено након порођаја, у породилишту. После свих ових страшних случајева, мајке су добиле скоро исто објашњење: изненадна смрт здравог рођеног детета, немогућност да се види његово тело, веома неуредна документација по изласку из болнице и увек иста порука за све такве случајеве да су мајке младе. и добиће дете. Не кажу, али изгледа као да кажу: све је тако нормално и све је тако ОК. Наравно да ништа није нормално.

Оба догађаја у организацији нашег Удружења бавила су се овом тешком темом. Оба догађаја су организована на отвореном са идејом да што више људи чује, види и присуствује... не само позвани гости већ и случајни пролазници.

Прва манифестација одржана је у мају 2021. године у највећем београдском парку, Калемегдану, у непосредној близини центра града. Манифестација је организована под називом „Чујете ли бебе како плачу“. Догађај се десио једног дивног пролећног дана и не само позвани гости, већ и намерни шетачи стајали су и слушали програм. Било је присутно око 70 људи. Манифестација се састојала од неколико целина. Прва целина се бавила представљањем гостију и чланова пројектног тима и њиховим кратким говорима. Потом је присутне поздравила гошћа из Словеније, наш партнер у овом пројекту, госпођа Јулија Перко. Други део је било извођење и читање текста нашег познатог писца који је са великом вештином прочитала позната глумица. Певала је и лепу песму о љубави и породичном животу. Последњи део се састојао од читања шокантних истинитих

прича које су специјално за ову прилику написале мајке, жртве страшних догађаја из породилишта. Све ово пратила је нежна музика џез оркестра која је све време била на сцени.

На крају програма, волонтери су учесницима поделили формуларе које су потом попунили својим мишљењима о целом догађају, као и порукама ЕУ. Прикупили смо више од 40 порука. Сви су били толико жељни да учествују.

Друга манифестација одржана је у децембру 2021. године и одржала се у строгом центру града, у улици Војводе Добрињаца 50, међу бројним познатим ресторанима, баровима, кафићима, усред лепог, малог парка. Организован је у зимском периоду, под веома законском спољном температуром. Ипак, успели смо да одаберемо дан за хепенинг када није било кише и снега. До продужења другог наступа дошло је због лоших временских услова током јесени, са доста кишних дана, а опет због проблема са погоршањем ситуације са корона вирусом. Рад на муралу тражио је добре временске услове, јер се рад стално одвијао на отвореном. У поређењу са првом манифестацијом и скоро стотину присутних, овог пута лоши временски услови условили су мањи број посетилаца, али смо и поред свега прикупили око 30 порука које ће бити послате у ЕУ.

Други догађај је такође конципиран у неколико целина.

Као и током прве манифестације, присутнима се обратио и директор удружења. Овога пута програм је био веома разноврстан: извођење драмског комада, специјално написаног за ову прилику, али и музичка игра за флауту компонована под називом „Тихи плач“. Сви су били толико дирнути програмом. Новинари су били присутни и догађај је помињан у више медија. Овај догађај нашао је изузетно место и на друштвеним мрежама.

Презентација изложбе, 8 цртежа, које је урадио млади академски сликар, била је изузетно снажна у својој теми. Уметница је изјавила да је веома поносна што је имала прилику да учествује са својим сликама на оваквом догађају.

Сваки цртеж је покушао да кроз уметнички израз прикаже кршење људских права и да пошаље снажну поруку колико је то болно. Како је цео догађај био поред кафића, пано са сликама је премештен у кафе ресторан, зграду у којој се налази мурал, како би остали посетиоци могли да га виде још неколико дана.

Можемо слободно рећи да је откривање мурала свакако највећи успех ове манифестације.

Мурал под насловом "Да ли стварно чујете плач?" је јединствена слика - трајно уметничко дело осликано директно на зиду 3,5м Кс 18мс симболизује однос мајке према мајчинству, тајни рођења и детету које се рађа. На муралу је кључ који води ка истини и подстиче сећање на све жртве трговине људима, а посебно децом.

Двоје уметника, Марија и Стефан Шолн, родитељи двоје деце, били су више него вољни да раде на овом пројекту. Као што смо рекли, уметници су били сами родитељи и осетили су потребу да својим радом допринесу овом пројекту. Обојица су дипломирали на смеру примењене уметности, а имају дугогодишње искуство у уличној уметности, зидном сликарству и класичном сликарству.

Пре свега, мурал је рађен са пуно љубави, вештине и професионализма. Боје, линије и експресивност целог цртежа обележили су читав простор. И данас се, месец дана након догађаја, прича о томе. И то је био главни циљ овог Пројекта: да наше идеје учинимо што видљивијим и да нас стално подсећа да морамо бити боље друштво и бољи људи. Мурал ће ту остати још много година и стално нас упозоравати својим ликом.

У нашој петицији очекујемо да се на питања која произилазе из нестанка или крађе деце на брз, енергичан и професионалан начин позабаве органи за спровођење закона на националном и међународном нивоу у југоисточној Европи, Европи у целини и свету. . У ту сврху треба да имају адекватна правна средства. Такође смо истакли да би било у складу са очекивањима публике да, заузврат, добијемо поруке подршке ЕУ удружењима родитеља и деце у Србији и нашим братским удружењима у ЕУ. Због тога смо на дневни ред наше кампање ставили Захтев за испитивање уставности и законитости Закона о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце осумњичене за нестанак из породици у Републици Србији (Сл. Република Србија, број 18/2020) и доставила Уставном суду Србије. Такође, Иницијатива је у истом току упућена и Народној скупштини, сходно надлежностима.

Ово је била завршна активност на дан 2. Догађаја и најозбиљнији утицај наше кампање подизања свести јавности у службеном сектору нашег друштва, а очекује се да ће имати последице у законодавним изменама. Очекујемо да ће ово подићи интересовање за то да ли постоји адекватна друштвено-правна реакција на нестанак беба из породици, не само на домаћем терену, већ у ЕУ и свету. Реч је о феномену за који се тврди да је деценијама присутан не само у Србији већ практично у свим земљама. У Србији се дуги низ година од родитеља који тврде да им је беба украдена из породици траже да донесу закон који би према њој поступао на одговарајући начин. Исто захтева и одлуку Европског суда за људска права у случају Зорица Јовановић против Србије. Стога не чуди што се у Србији на њему ради од 2014. Али, када је донет, одмах је изазвао полемику, а такође и сумње невладиних организација и академике. Желимо да поделимо своје искуство, и могуће начине, средства и елементе неопходне за исправљање његових недостатака.